

Imanol Murua Uria

«Solaskideek elkarrekiko konfiantza handia izan zuten»

Zarautz, 1966. Berriako kazetaria da. Suetena Belfasten eta Palestina zauritua liburuen egilea. Politika arloa landu du bereziki. Euskal gatazka konpontzeko azken saioak hurbiletik ezagutu ditu. *Loiolako Hegiak* liburua kaleratu orduko hitz egin dugu kazetari zaildu honekin.

MIKEL ASURMENDI

Argazkiak: Dani Blanco

Halabeharrak eraman zuen Politika sailera, 2000n, eta geroztik kazetari-tzaren eremu horretan jardun du. Aita (Imanol Murua) politikan aritu izanak aukera horretan eragingo ote zuen ez da ziur, ez da kontziente behintzat: "Politika etxean ezagutzeak, agian, alderantzizko eragina izango zuen. Aitaren belaunaldiko-entzat askotan politika esker txarreko jarduna zen-eta".

Ezer ez da guztiz jakina, ez guztiz egiazkoa ez gezurrezkoa ere. Ez da zeharo txuria ez beltza. Halakoxea da ere euskal gatazkaren gaia. Egiak eta hegiak hurbilekoak dira, errealtatearen ertzak eta mugak dira. *Loiolako hegiak* liburua (Elkarren eta *Berria*-ren koedizioa) lekuko.

***Loiolako hegiak* idazteko hala nola politikaz idazteko, iturriak funtsezkoak dira. Zein da arlo horretan zure esperientzia?**

Politikan hasi nintzenean hori zela erronka konturatu nintzen. Iturri zuzenak behar dituzu, eta sektore ezberdinetakoak izatea hobe. Politikan gertatzen denaren azalekoa baino ez dugu ezagutzera ematen, politikariek eskaini nahi dutena baino ez dugu ematen. Beraz, nik ere iturrien arloa landu dut, landu dugu *Berria*n.

Euskal politikan areago, esango nuke. Jakina. Loiolako elkarrizketara iritsi baino lehen, Jesus Egigurenek eta Arnaldo Otegi Txilarre baserrian

◦ TERMOMETROA ◦

eduki zuten harremanen berri ez genuen hiruzpalau urte igaro arte ezagutu. Josu Urrutikoetxea eta Jesus Egiguren Genevan biltzen hasi zirenean kazetaritza politikoan genbiltzanok ezin genuen imajinatu gertatzen ari zena.

Sukaldeko lana delakoa alegia. Uneon ziur zerbait ari dela egosten...

Bai. Adibidez, ezker abertzalearen *Zutik Euskal Herria* agiria lerro artean irakurri behar da. Testuinguruan gertatzen ari denari lotuta konklusio batzuk atera ditzakegu, baina benetan gertatzen ari dena ez dakizu. Politikariek publikoki adierazten dutena dakigu, beste arlotan ere gertatzen da, baina politikan areago. Gertatzen ari dena ezagutzeko iturri zuzena ezinbestekoa da.

Zuk izan al dituzu iturri horiek?

Neurri batean. Urratu beharreko bide bat da. Noski, dependentsia ere sor diezazuke. Politikariak informazioa ematen badizu, konplizitatea bilatzen du. Politikariak bere sekretuak kontatzen dizkizu, argitaratu ezin dituzunak, zure lanerako lagungarriak, baina aldi berean distantzia markatu behar duzu, bere aginduetara ez erortzeko. Ondorioz, iturrietara iristen bazara, ezinezkoa da guztiekin erabateko konplizitatea izatea. Bi edo hiru aldeekin iturri zuzenak badituzu, ezin duzu eskusiba zuri ematea espero.

Loiolako hegiak liburuan, Loiolako elkarrizketen –hiru alderdien hitzak– nondik norakoak azaldu dituzu, horiek prozesu osoaren parte bat izaki.

Loiolako negoziazioetan hiru egia daude gutxienez. Hiru egia horiek kontatu nahi izan ditut, baina ez hori bakarrik. Liburuan badaude ere negoziazioaren ertzak edo hegiak. Mugak edo marra gorriak.

Konponbidearen hegira iritsi al zen Loiolan?

Jakina da hiru aldeek behin-behineko akordioa lortu zutela, baina gero ez zutela berretsi. Nik hiru aldeentzako kontrastatu eta baieztatu ditut. Hiruek onartzen dute akordioaren zirriborro batera iritsi zire-

“PSOEek edota Estatuak nola jokatu zuten ikusita, ez fidatzeko arrazoiak izango zituzten ezker abertzalean. Hauek hartara, bukaerakoa itxi nahi izan zuten eta horrek irtenbiderik gabe utzi zuten negoziazioa”.

la. Geroago, ordea, bakoitzak akordatu bere etxean berretsi behar izan zuenean egoera aldatu zen. Gatazka armatua konponbidean jartzen zuten konpromiso baten hegiraino iritsi ziren, baina gatazka politikoa osorik hartuta, ez dut uste berau konpon dezakeen punturaino iritsi zirenik. Zirriborro harekin gatazka nekez konponduko zen, baina gatazkaren alde mingarriena konponbidean jar zezakeen bide bat ireki zela bai.

Zenbat dago egiatik Loiolan akordatu zuten zirriborroan?

Mahaian eseri zirenek kontatu didatenari erreparatuz gero –eta euren kontakizuna zintzoa dela iruditu zait–, negoziaketa leiala izan zen, hartu zituzten konpromisoak betetzeko prest zeuden negoziazioan zuzenean parte hartu zutenek.

“Loiolan sinatu zena Estatuako agintariek beteko ote zuten Jesus Egigurenek berak zalantzan jartzen du liburuan”

Baina han zeudenek euren mugimendu eta antolakunde politikoak ordezkatzeko zituzten, PSE-EEren kasuan Estatuako aparatua osoa. Besterik da, beraiek ordezkatzeko zuten aldeek euren akordioa beteko zuten edo ez. Gerora ikusi zenez, hori ez zegoen horren garbi. Sinatu zena Estatuako agintariek beteko ote zuten Egigurenek berak zalantzan jartzen du liburuan. Otegi Loiolako mahaian defendatu zuena, gero, ezker abertzaleko erabakiguneetan aldatu egin zuten.

Loiolako saioak huts egin arren, gatazkaren irtenbiderako oinarriak bertan finkatu zirela dio jende askok.

Hala uste dut nik ere. Mahaian negoziatu ziren gaiak gatazkaren oinarrian daude: erabaki subjektua zein den eta subjektu horrek erabaki eskubidea nola gauzatu dezakeen. Nola abiatu egungo egitura administratibotik eta politikotik, geroago erabaki eskubidea onartuko lukeen markora ailegatzeko. Hori guztia nola ezkondu legaltasunarekin. Subjektu politikoaren aitorpenean eta erabaki eskubide gauzatzeko irizpidean asko aurreratu zuten. Gai horiek asko findu zituzten. Hor dago gatazka politikoaren funtsa: ba al dago hemen proiektu politiko guztiak gauzatzeko biderik? Independentistek gehiengoa lortuz gero, ba al dago modurik berau gauzatzeko? Galdera horiei erantzuten saiatu ziren.

Goiko errailak –Espainiako Gobernua- eta ETaren artekoak– aurrera egin ez zenez, behekoak egin behar izan zuten. Hala hasi zen Loiolako saioa. Egigurenek eta Otegi aurretik Txilarrren izan zituzten solasaldiak berebizikoak izan ziren Loiolakoa hasteko.

Hori da. Loiolakoa hasi zen prozesua ez zihoalako. Loiolakoa hasi zen bi politikari horien artean konfiantza politikoa lortu zutelako. Egigurenek ulertu zuen –Otegiaren bitartez– ezker abertzalea noraino iritsi zitekeen, eta Otegi Estatu –Egigurenen bitartez– noraino iritsi zitekeen. Loiolakoa iritsi zenerako, Otegi eta Egigurenek asko hitz egin zuten, paper eta gidoi batzuk trukatu zituzten, EAJri ordurako helarazi zizkietenak. Loiolan eseri zirenerako lan handia aurreratuta eta konpartituta zegoen.

Otegi, Urkullu eta Egigurenekin egin-dako elkarrizketek osatzen dute liburuaren enborra edo ardatza.

Hiruren ahotsak azaltzen dira, baina prozesuan aritutako beste batzuekin ere egon nintzen. Horien azalpenak ez dira modu esplizituan agertzen, baina emandako informazioa baliatu dut. Urkullu orain EBBko presidentea denez, nahiago izan dut EAJren bertsioa berak kontatzea. Baina Josu Jon Imazekin eta Rufi Etxeberriarekin ere egon naiz, besteak beste. Harreman politiko handia lortu zuten. Hori nabaritu dut, bereziki aurkari politikoei buruz hitz egiten dutenean. Prozesuak bukaera gogorra eduki zuen, baina, gertatuak gertatu, solaskideek elkarrekiko konfiantza izan zuten.

Nolakoa izan da euren jarrera?

Egiguren, Loiolan gauzak nola gertatu ziren garbi uzteko gogoz, baina Loiolatik aurrerako ahaleginei buruzkoak kontatzeko uzkur. Barajasko atentatuaren ondoren egin zituzten ahalegin guztiei garrantzia kenduz. Barajasen ondoren ez zutela ezer negoziatu garbi adierazi nahi izan du. Otegi berriz, Loiolan hartu zituzten erabakien zergatiak azaltzeko gogoz, egin zutenaren arrazoiak argitu nahian, ikuspuntu autokritikoarekin hitz eginez. Urkulluk, aldiz, prozesu osoa hartuta, ez dauka besteek daukaten ezagutza. Prozesuaren jatorriaz eta bukaeraz ez dauka ezagutza horren sakona. Loiolakoaz bai. Loiolakoari buruz bere alderdiak zuzen-zuzen jokatu zuen uste osoarekin mintzatu zait. Alderdiaren jokabidearen defentsa egin du, den-dena kontatuz. Berak ez du ikusten bere alderdiak gehiago egin zezakeenik. EAJ bitartekari

lanetan aritu zen eta harro dago rol hori jokatu izanaz.

Hori da Batasunak EAJri leporatu izan diona. Alderdi abertzalea den aldetik laguntzaile ibili beharrean, bitartekari lanetan aritu zela soilik.

Urkulluk ez du ezkututzen momentu batzuetan bitartekari aritu zirela. Kontua da, Otegiaren ustez, EAJ hurbilago izan zela PSOEn jarraitik ezker abertzalearengandik baino. Eta egia da, prozesua osotasunean hartuta, EAJk babes osoa eman ziola, baldintzarik gabea, Zapateroren gobernuari.

Pasadizo batzuek ederki ilustratzen dute aldean arteko ezagutza. Esaterako, Rodolfo Aresen Elizondo ez dakiela non dagoen agertzen duen pasarte.

Ares ez zen prozesu hasieratik izan, Egiguren bezala. Loiolara “Egiguren zelatatzera” joan zela ematen du. Ares PSOeko Batzorde Federalesko kidea zen, konfiantzazko gizona Madrilan: “Jakin dezagun zertaz ari diren” pentsatuko zuten eta Egigurenen ondoan jarri zuten nolabait. Aresen beste rol bat jokatu zuen. Telefonoz hitz egiten denbora asko eman zuen. Egigurenek kontatzen duenez ‘Euskal Herriak nazio izaera duen edo ez’ zuten ezbaian eta negoziazioa trahatu zen. PSOek ez zuen puntu hori onartu nahi eta Egigurenek dio: “Bai, onartzen dugu, aurrera”. Gero xextran aritu zen Aresekin. Otegi dioenez, eurak harrituta geratzen ziren bien artean zeuzkaten eztabaidekin.

Zirriborroa idatzita, akordioaren hegian zeudela, Batasunak testu alternatiboa aurkeztu zuen.

Prozesuaren une klabea da, horrela agertzen da liburuan. Akordio serio batera iritsi ziren, behin-behineko akordioa, ez akordio itxia noski, ez behin betirakoa, baina garrantzitsua. Hamar egunera Batasunaren ordezkariak aldaketa garrantzitsu batzuk proposatu zituen eta adostasuna hautsi zen. Niri ez didate dena kontatu noski, eta solaskide bakoitzak neurrian kontatzen ditu gertatu zirenak. Nik atara dudak konklusioa ez da haiek kontatu didatenetik, iradoki didatenetik baino. Galdera da: zer gertatu zen ezker abertzalearen erabakigunetan? Urkulluk eta Egigurenek diote euren jarrera ETAk aldarazi zuela. Otegi ezetz dio. Behin-behineko akordioa ezker abertzalean aztertu zela. Prozesu osoarekiko mesfidantza handia zenez, azken eszenatoki izango zena zehaztea pentsatu zutela, akordio sendoa izatea komeni zela erabaki zutela. Beste aldeak benetan konprometitzen ziren bermatu nahi zutela. Zeinek erabaki zuen aldaketa? Nik ez dut zehatz jakiterik izan. Nire konklusioa hau da: Batasuneko negoziatzaileak ados zeuden akordio zirriborroarekin, baina ezker abertzaleko erabakigunetan ez zuten berrestea lortu.

Egigurenek “hasi aurretik erabakia zela aldaketa hori” esan izan du.

Egigurenek dio, Otegi eta Rufik ez zutela ezker abertzalean aginpidetik eta beste batzuek aspalditik erabaki zutela prozesua gelditzea. Hori erabaki zutenetik ez zela zer eginik izan. Nire ustez bazegoen zer eginik. Azken unera arte ahalegina egin zen berriro prozesua bideratzeko. Suitzako azken ahaleginak hori erakutsi zuen. Egigurenen konklusioa hori da. Agian,

Suetena Belfasten, Palestina zauritua eta Loiolako hegiak
“Gurean ere gatazka armatua gainditu daiteke”

IRLANDAKO GATAZKA: Egon nintzenean egoera oso korapilatsua zen. Harremanak bi aldeekin landu nituen, baina harreman handiena errepublikar jendearekin egin nuen, 1995ean oso pesimistak ziren bi aldeak, egoera oso gogorra zen. Hango gatazka konpontzeko lotu beharreko hariak, hemengoak baino askoz konplikatua zirela ikusten genuen guk, baita irlandarrek beraiek ere.

PALESTINA-ISRAEL GATAZKA: Osloko akordioak sinatu berriak ziren liburua idatzi nuen garaian, autonomia hasi berria. Yasser Arafat gobernu autonomoaren buru izendatu berria zen. Inongo gatazka zailena konponbidean jartzen ari zirela ematen zuen. Gero ikusi denez, okerrera egin du. Kontziente ziren oso zaila zela. Batzuek zioten Jerusalemeko auzia konpontzeko modu bakarra hiria suntsitzea eta berria egitea zela. Halako ezintasunak halako “txantxak” eragiten ditu. Hala ere, nazioarteko behatzaile edo bitartekari batek

behinola hauxe esan zidan: “Ez esan nik esan dudala, baina munduan konponbiderik ez daukan auzi bakarra Ekialde Hurbilekoa da. Zuena, euskaldunena, horren aldean askoz errazagoa da”.

IKASPENAK: Irlandan ikasi nuen errealtatea ezin dela ikuspegi bakar batetik kontatu. Falls eta Shankill kaleak paralelo daude, eta garai hartan hesi batek bereizten zituen. Oso arriskutsua zen alde batetik bestera ibiltzea. Batera eta bestera joan, eta alde bakoitzak bere egjak kontatzen zituen, eta bienak ziren kontuan hartzekoak. Ez zenuen sentitzen inork gezurra kontatzen zuenik, bakoitzak bere errealtatea bizitzen zuela baizik.

Palestina eta Israelen arteko gatazka besterik da. Alde bat eskubiderik gabe bizi da, zanpatua. Israelek nazioarteko babes handia dauka, militarki izugarri prestatuta dago. Bi errealtateak zuria eta beltza ziren. Irlandan, aldiz, bi aldeak grisak ziren. Gurean ere gatazka gainditu daitekeela ikasi dut.

berak kontatzen ez dituen arrazoiak ditu.

Aurrez aldetik pentsa zitekeen baino aurrerago joan zirela esango nuke nik. PSNren inplikazioa Nafarroako auzian azpimarragarria da.

PSNk prozesuan ez zuen parte hartu, baina Loiolako behin-behineko akordioan, oinarri politikoez gain, egutegia eta metodologia ondo zehaztu zituzten: Eusko Ikaskuntzak Konferentzia politikoa gidatuko zuela zioen akordioko egutegiak. Konferentzia politikotik alderdiaren mahaira nola igaro zehazten zuen; eta tarte horretan PSN inplikatzeko modua aipatzen zen. Finean, Madrilek esango zion PSNri zer egin. Egigurenak ez zuen zalantzan jartzen; unea iritsita PSN sartuko zen Konferentzia politikoan eta alderdien mahaietan.

Gerry Adamsek “negoiaziorik zailena etxe barruan egin beharreko dela” esaten du.

Bai. Arestian esan dudanez, hori horrela da. Otegiarena aipatu dut. Egigurenak ere, akordioak aurrera egin izan balu, zeregin zaila izango zuen etxe barruan. Bitarte horretan irudi du nahiko libre jokatu zuela. baina prozesuak aurrera egin izan balu, Loiolan hitzartutakoa Madrilek errespetatzea lortuko zuen?

Alec Reid-ek “prozesuaren bukaera ezin da prozesuaren hasieran hitzartu” esana duela uste dut.

Bai. Irlandan aldeek ondorio hori ateratu zuten: bukaera ezin da hasieratik hitzartu. Konpromisoak azken ereduaren zain izango den ziurtatua izan gabe hartu behar direla, alegia. Prozesuko arazoetako bat hori izango zen agian, bukaerakoa itxi nahi

“Urkulluk ez du uste bere alderdiak gehiago egin zezakeenik. EAJ bitartekari lanetan aritu zen eta harro dago rol hori jokatu izanaz”

izatea [ezker abertzalearen kasuan]. Baina prozesua nola joan zen ikusita ulergarria da. PSOEek edota Estatuak nola jokatu zuten ez fidatzeko arrazoiak izango zituzten. Bukaerakoa itxi nahi izan zuten eta horrek irtenbiderik gabe utzi zuen negoziazioa.

Zein da zure ondorioa?

Gatazka politikoa behin betirako eta sinadura baten bitartez konpondu nahi izatea, konpontzeko aukera bakartzat hori hartzea, porroterako bidea da. Lehenik ate batzuk ireki

behar dira. Egigurenak “*Lo nuestro no tiene una solución, tiene un arreglo*” esan ohi du. Noski, hori sakoneko ezer aldatzeko justifikazio bezala ere ulertu dezakezu. Gatazka politikoa konponbidean jartzeko sakoneko gauza asko aldatu behar dira, hasteko joko arauak aldatu behar dira, baina den-dena ez da sekula akordio bakar baten bidez konponduko.

Zer iritzi duzu ezker abertzalearen Zutik Euskal Herria adierazpenaz?

Orain gertatzen ari denak lotura zuzena du Loiolan gertatu zenarekin. Loiolako hainbat gauzekiko ikuspegi kritikoa ageri da testuan. Adierazpenaren garrantzia begi-bistakoa da Batasunak gidaritza hartu duelako, ezker abertzale politikoa- ren zuzendaritzak ezker abertzalearen militantziaren babesa jaso duelako. Norabidea ez dago ETAK egingo duenak markatuta, ez orain arte bezala behintzat, eta erabakia unilaterala da. Agiria ez dago beste batzuek hartu ditzaketan jarrerak baldintzatuta. Batzuek agiria erlatibizatu dute, baina bi faktore horiek ez dira egundo eman. ■

argia.com Imanol Murua Uribe kazetariarekin egindako bideoa gure webgunean ikusgai dago.